

8. ŘÍJEN, PAMÁTNÝ DEN SOKOLSTVA VÝZNAMNÝ DEN ČESKÉ REPUBLIKY

Československá obec sokolská byla před druhou světovou válkou statisícovou organizací s vysokým morálním kreditem. Cílem sokolské výchovy již od dob Rakousko-Uherska byli vlastenecky smýšlející fyzicky zdatní jedinci. Sokolové byli jádrem legií a po vzniku samostatného Československa se ze všech sil podíleli na budování státu pod heslem „Za práci pro vlast se neplatí“. Ve 30. letech, po nástupu A. Hitlera k moci v sousedním Německu, sokolové s obavami sledovali vývoj situace. V Sokole byla zavedena branná výchova, konaly se branné srazy, jedinci mohli případnou válku převzít. Každá jednota i župa měla svého vedoucího branné výchovy. Tito župní vedoucí jezdili na celostátní srazy do Prahy. Zde dostávali pokyny pro dobu ohrožení, byla domluva hesla a také určeno, kdo s kým bude ve spojení. Vytvářely se takzvané pětky, pětice lidí, kteří o sobě vzájemně věděli, každý jedinec z pětky byl napojen na další pětku (ale nevěděl, na koho jsou napojeni ostatní čtyři) a tento systém byl zaveden z ústředí až do nejmenších jednot v republice.

V roce 1938 se nebezpečí válečného konfliktu vystupňovalo, že byla v květnu před X. sletem vyhlášena částečná mobilizace. Slet probíhal v bouřlivé atmosféře, všichni chtěli ukázat své odhodlání hájit republiku. Vrcholem sletu byla skladba bratra Františka Pecháčka Příklad republiky, kde se třicet tisíc mužů přísahalo, že budou vlast bránit.

Během léta 1938 eskalovala situace v pohraničí, bojůvky sudetoněmeckého feikorpsu útočili na české obyvatelstvo v Sudetech, nezdárně byly útoky vedeny na činovníky SOKOLA. Vyhrocenou situaci, kdy na české straně zůstávají mrtví četníci i členové Stráže obrany státu (SOS) i civilní obyvatelé, řešila vláda 23.9. vyhlášením všeobecné mobilizace. Obyvatelstvo přijalo mobilizaci s nadšením. Bohužel 29.9. byla přijata Mnichovská dohoda, která přikázala Československu odstoupit pohraniční území. Čeští lidé prchali ze Sudet často bez majetku, šťastní, že uhájili holý život. Členové sokolských jednot v pohraničí se snažili narychlo zachránit archivy, kroniky, prapory, náradí, kulisy a další majetek. Vzdmula se obrovská vlna solidarity a uprchlíky. Byli často v prvních chvílích ubytováni v sokolovnách, sokolové se snažili pomáhat sokoľům se zajištěním ubytování, sháněním práce. Přijímali je do svých sokolských jednot.

Dne 15. března 1939 proběhla okupace českých zemí, byl zřízen protektorát Čechy a Morava. Okamžitě byli zatýkáni pro Němce nespolehliví lidé, mezi něž samozřejmě sokolové patřili. Tato akce měla název „Gitter“ - Mříže. Mělo to být pro zatčené výstraha, většina jich byla propuštěna. Pro české obyvatelstvo začala doba útlaku. Sokolské jednoty se potýkaly s řadou nařízeních a zákazů, jejich činnost byla čím dál víc oklešťována. Dne 26. srpna 1939 byli vyloučeni ze SOKOLA všichni Židé.

Dne 1. září 1939 vypukla válka. Mnoho sokoľů odešlo přes Polsko i Slovensko do Francie, kde se nejprve zapojili do cizineckých legií a později vstupovali do vznikající československé zahraniční armády. Po porážce se naši vojáci přesunuli do Anglie. Po 1. září proběhla další vlna zatýkání sokoľů gestapem. K. H. Frank informoval Hitlera, že spolek SOKOL je pro Velkoněmeckou říši velkým nebezpečím. Dne 12. dubna 1941 byla zastavena činnost SOKOLA. Sokolové se snažili ukrýt do bezpečí své archivy, prapory a další majetek. Sokolovny spravovali tzv. treuhänderi (správci). Přes léto začal slílit protinacistický odboj, do kterého byly zapojeny všechny složky národa. Sokolové měli svou organizaci ISVO (Obec sokolská v odboji), spolupracovali s vojenskou Obranou národa, s PVVZ (Petičním výborem Věrní zůstaneme) a dalšími organizacemi. Zaměřili se na kolportáž časopisu V boj!, shánění zbraní, ukrývání pronásledovaných, sabotáže, peněžní sbírky pro rodiny zatčených atd. Velký zlom nastal po příjezdu zastupujícího říšského protektora R. Heydricha, který pomocí represivních opatření chtěl zjednat v protektorátu pořádek. Bylo vyhlášeno stanné právo a 28. září, úmyslně na den svatého Václava, byli popraveni čeští generálové J. Bílý a H. Vojta, nejvyšší představitelé Obrany národa.

Byli popraveni i další důstojníci, 30. září také náčelník ČOS bratr Augustin Pechlát, který stál v čele sokolského odboje. Právě tato represe na elitách českého národa vyvolala v Anglii rozhodnutí pomstít se. Dne 3. října šéf zpravodajské služby plukovník František Moravec seznámil československé parašutisty členy výsadku Antropoid s jejich tajným posláním likvidace R. Heydricha. Největší rána pro sokolstvo přišla v noci ze 7. na 8. října, kdy bylo na celém území protektorátu pozatýkáno podle připravených na pět tisíc sokolů, činovníků a náčelnictva, členů ústředí, žup i jednot. V Čechách pouze muži, na Moravě i ženy. Mezi zatčenými byl i starosta ČOS bratr Stanislav Bukovský. Byli vězněni ve věznicích gestapa, na Pankráci, později v Terezíně a na konec byli posláni do Osvětimi s douškou návrat nežádoucí, což se prakticky rovnalo rozsudku smrti. Jediným proviněním těchto lidí byla příslušnost k SOKOLU. Návratu z Osvětimi se dočkalo pouze 46 lidí. Dne 12. října 1941 byla rozpuštěna ČOS, majetek propadl ve prospěch Velkoněmecké říše. Přes tyto perzekuce sokolský odboj pokračoval. V roce 1942 měli sokolové největší podíl na úspěšném atentátu na R. Heydricha. Na pomoci výsadbům Anthropoid a Silver A se podílely celé sokolské rodiny. Bez jejich pomoci by parašutisté v protektorátu nemohli přežít tolik měsíců. Neměli informace o situaci, neměli by potravinové lístky, platné průkazy. Celá síť spolupracovníků perfektně fungovala, nenašel se mezi nimi nikdo, kdo by zradil. Zrádce se bohužel našel v řadách parašutistů. Karel Čurda výměnou za záchranu sebe a své rodiny zradil nejen své druhy, ale také všechny, kteří mu řadu měsíců pomáhali. Pak už následovala lavina. Mnozí spolupracovníci skončili před popravčí četou v době heydrichiády, další čekal koncentrační tábor Mauthausen, kde bylo 294 příbuzných a pomocníků parašutistů popraveno 24. října 1942 ranou do týla. Další skupina vězněných byla v Mauthausenu zavražděna v lednu 1943. Tváří 8. října, Památného dne sokolstva, je bratr František Pecháček, zemský velitel sokolského odboje. Toho zatkl gestapo v září 1942. od té doby ho mučili, snažili se ho zlomit a dostat z něj důležité informace. Nepodařilo se jim to. Věznili jej v Mauthausenu až do začátku února 1944, kdy byl bestiálně zavražděn dozorcí koncentračního tábora, kteří na něj pošťvali vycvičené psy a zaživa jej roztrhali. Několikrát svému spoluvězni řekl „*Já vím, že jsem sem byl poslán na smrt, ale nebojím se smrti, chlap zemře jenom jednou, baba stokrát a já zemřu jenom jednou*“.

Jak velké byly oběti, které sokolové přinesli naší svobodě?

11 611 sokolů bylo za války vězněno.

1 212 sokolů bylo popraveno.

2 176 sokolů bylo umučeno ve věznicích a v koncentračních táborech.

654 zahynulo během květnového povstání.

Desítky tisíc rodin bylo perzekuováno.

**PROTO SI PŘIPOMÍNÁME 8. ŘÍJEN JAKO PAMÁTNÝ DEN SOKOLSTVA,
ABYCHOM NEZAPOMNĚLI A PŘIPOMÍNALI PAMÁTKU TĚCH,
KTEŘÍ OBĚTOVALI NAŠÍ SVOBODĚ TO NEJCENNĚJŠÍ, CO MĚLI,
SVŮJ ŽIVOT.**